

คำแนะนำการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับนักเรียน

1. เวลาสำหรับชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ 9 เรื่อง แรงลอยตัว จำนวน 2 ชั่วโมง
2. การดำเนินกิจกรรมในชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองมีขั้นตอนดังนี้
  - ศึกษาจุดประสงค์ของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
  - ศึกษาคำชี้แจงและขั้นตอนการทำกิจกรรม
  - ทำแบบทดสอบก่อนเรียน
  - ลงมือปฏิบัติตามขั้นตอน
  - ทำแบบทดสอบหลังเรียน
3. ขณะปฏิบัติกิจกรรมทำด้วยความตั้งใจ และพยายามให้เสร็จภายในเวลาที่กำหนด

มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

มาตรฐานการเรียนรู้

➤ ว 4.1 เข้าใจธรรมชาติของแรง แม่เหล็กไฟฟ้า แรงโน้มถ่วง และแรงนิวเคลียร์มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์อย่างถูกต้องและมีคุณธรรม

ตัวชี้วัด

➤ ม 3/3 ทดลองและอธิบายแรงพยุงของของเหลวที่กระทำต่อวัตถุ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. สามารถทดลองและอธิบายแรงพยุงของของเหลวที่กระทำต่อวัตถุได้
2. เห็นความสำคัญของการใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์
3. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิทยาศาสตร์

แบบทดสอบ ก่อนเรียน ชุดการเรียนรู้ที่

9

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1. ความหมายของแรงพยุงของของเหลว
  - ก. แรงที่วัตถุในของเหลวพยุงตัว
  - ข. แรงที่วัตถุในของเหลวออกแรงต้านของเหลว
  - ค. แรงที่ของเหลวพยุงวัตถุในของเหลว
  - ง. แรงที่ของเหลวพยุงน้ำหนักของของเหลวที่กระทำต่อวัตถุ
2. วัตถุ A ลอยน้ำได้แสดงว่า A มีลักษณะอย่างไร
  - ก. วัตถุ A มีความหนาแน่นน้อยกว่าน้ำ
  - ข. วัตถุ A มีความหนาแน่นมากกว่าน้ำ
  - ค. วัตถุ A มีปริมาตรมากกว่าน้อยกว่าน้ำ
  - ง. วัตถุ A มีปริมาตรเท่ากับน้ำ
3. ชั่งวัตถุ B ในอากาศหนัก 60 นิวตัน ถ้านำวัตถุ B ไปชั่งในน้ำ วัตถุ B ในน้ำจะหนัก 0 นิวตัน แสดงว่าวัตถุ B มีสภาพอย่างไร
  - ก. วัตถุ B จมน้ำ
  - ข. วัตถุ B ลอยน้ำ
  - ค. วัตถุ B ลอยปริ่มน้ำ
  - ง. ถูกทั้งข้อ ข. และ ค.
4. ไม้ท่อนหนึ่งซึ่งในอากาศหนัก 80 นิวตัน เมื่อนำไม้ท่อนนี้ใส่ลงไปในน้ำจะลอยน้ำได้ แรงพยุงของน้ำที่กระทำต่อท่อนไม้เป็นเท่าไร
  - ก. 80 นิวตัน
  - ข. ระหว่าง 0 – 80 นิวตัน
  - ค. น้อยกว่า 0 – 80 นิวตัน
  - ง. 0 นิวตัน
5. ข้อใดไม่ใช่ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงพยุง
  - ก. ปริมาตรของของเหลว
  - ข. ชนิดของของวัตถุ
  - ค. ชนิดของของเหลว
  - ง. ขนาดของวัตถุ

6. นำไขไก่ 1 ฟอง ใส่ลงในน้ำ ไข่จะจมน้ำ แต่เมื่อเติมเกลือแกงลงไปในน้ำหลาย ๆ ช้อน จะทำให้ไข่ลอยขึ้นมา ข้อใดอธิบายปรากฏการณ์นี้ถูกต้อง
- ก. เกลือเพิ่มปริมาตรของน้ำทำให้ไข่ลอยน้ำได้
  - ข. น้ำเกลือจะดูดน้ำจากไข่ทำให้ไขมีน้ำหนักลดลง
  - ค. น้ำเกลือมีความหนาแน่นน้อยกว่าน้ำจึงมีแรงพยุงมากขึ้น
  - ง. น้ำเกลือมีความหนาแน่นมากกว่าความหนาแน่นของไขไก่
7. ค่าของวัตถุในข้อใดจะเปลี่ยนแปลงไปตามแรงโน้มถ่วงของโลก
- ก. น้ำหนัก
  - ข. มวลสาร
  - ค. ปริมาตร
  - ง. ความหนาแน่น
8. ข้อใดไม่สามารถอธิบายโดยใช้หลักอาร์คิมิดีส
- ก. เรือ เรือรบ
  - ข. บอลูน รถเล่นบนถนน
  - ค. ปลาในน้ำ ทุ่นลอยน้ำ
  - ง. น้ำแข็งลอยน้ำ นกบินในอากาศ
9. หินก้อนหนึ่งซึ่งในอากาศหนัก 35.7 นิวตัน และซึ่งในน้ำหนัก 26.9 นิวตัน จงหาแรงพยุง ของน้ำที่กระทำต่อก้อนหินมีค่าไร
- ก. 5.8 นิวตัน
  - ข. 8.8 นิวตัน
  - ค. 9.8 นิวตัน
  - ง. 10.8 นิวตัน
10. แท่งเหล็กอันหนึ่งมีน้ำหนัก 12.69 นิวตัน เมื่อซึ่งในอากาศ ถ้านำแท่งเหล็ก ไปซึ่งในขณะจมน้ำในน้ำ เครื่องซึ่งอ่านค่าได้ 7.5 นิวตัน จงหาปริมาตรของแท่งเหล็ก (กำหนดให้น้ำมีความหนาแน่นของน้ำเท่ากับ 1.0×10^3 กิโลกรัม/เมตร³ ความเร่งเนื่อง จากแรงโน้มถ่วงของโลก เท่ากับ 10 เมตร/วินาที²)
- ก. 519×10^{-6} ลูกบาศก์เมตร
  - ข. 619×10^{-6} ลูกบาศก์เมตร
  - ค. 751×10^{-6} ลูกบาศก์เมตร
  - ง. 853×10^{-6} ลูกบาศก์เมตร

ความหนาแน่น (density, สัญลักษณ์: ρ อักษรกรีก อ่านว่า โร) เป็นอัตราส่วนของมวลต่อปริมาตรของสาร ในระบบ S.I. มีหน่วยเป็น กิโลกรัมต่อลูกบาศก์เมตร

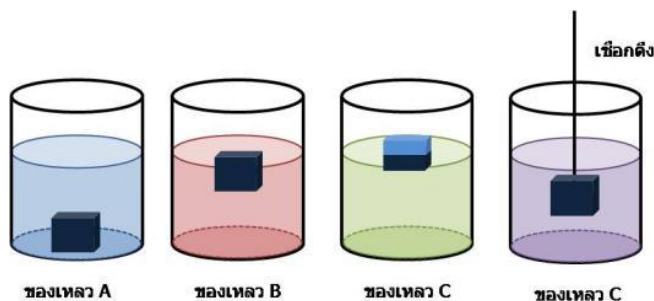
ดังนั้น ความหนาแน่นของวัตถุ =
$$\frac{\text{มวลของวัตถุ}}{\text{ปริมาตรของวัตถุ}}$$

หรือ
$$\rho = \frac{m}{v}$$

เมื่อ ρ	คือ ความหนาแน่นของวัตถุ มีหน่วยเป็น g/cm^3 หรือ kg/m^3
m	คือ มวลของวัตถุ มีหน่วยเป็น g หรือ kg
v	คือ ปริมาตรของวัตถุ มีหน่วยเป็น cm^3 หรือ m^3

ที่ได้กล่าวความหนาแน่นนำมาก่อนเนื่องจาก การจมการลอยของวัตถุในของเหลวนั้นขึ้นอยู่กับความหนาแน่นของวัตถุและความหนาแน่นของของเหลวนั้นเอง

ยกตัวอย่าง เช่น เหล็กมีความหนาแน่น 7.8 g/cm^3 (มากกว่าน้ำ ซึ่งน้ำมีความหนาแน่น 1 g/cm^3) แต่เมื่อนำเหล็กมาทำเป็นเรือซึ่งเป็นการเพิ่มปริมาตรแต่มวลของเหล็กยังเท่าเดิม ทำให้เรือเหล็กสามารถลอยน้ำได้นั่นเอง

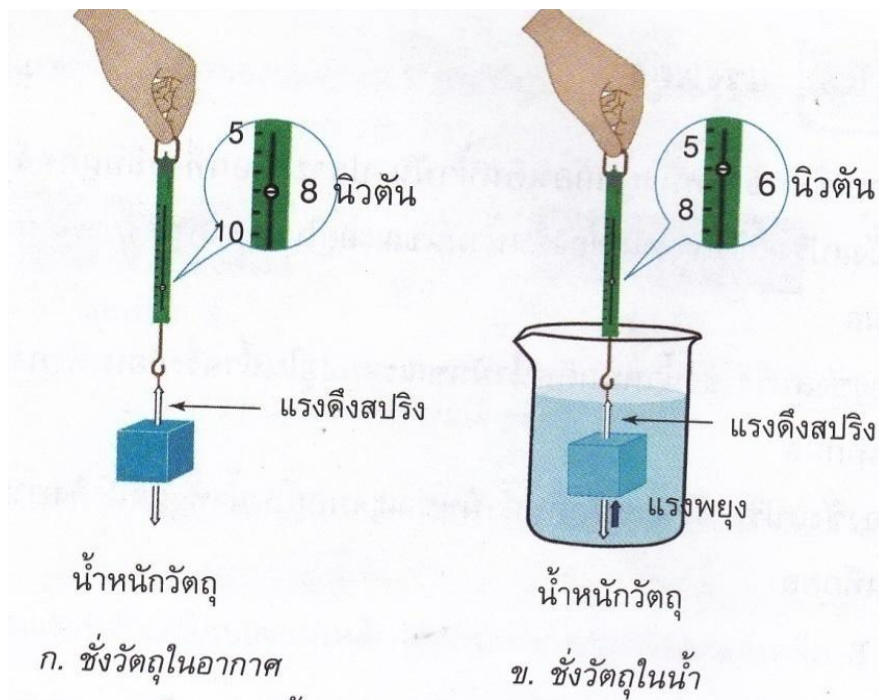

แรงพยุง หรือ แรงลอยตัว (Buoyant Force, F_b) คือ หมายถึง แรงลัพธ์ของแรงที่ของเหลวกระทำกับวัตถุ ส่วนที่จมอยู่ในของเหลว มีขนาดเท่ากับ น้ำหนักของของเหลวที่มีปริมาตรเท่ากับวัตถุส่วนที่จมน้ำ วัตถุอยู่นิ่งในน้ำแรงลัพธ์ที่กระทำต่อวัตถุจะมีค่าเท่ากับศูนย์ ตามกฎการเคลื่อนที่ ของ นิวตัน จะได้ว่า

$$\text{แรงพยุง} = \text{น้ำหนักของวัตถุที่ชั่งในอากาศ} - \text{น้ำหนักวัตถุที่ชั่งในของเหลว}$$

ดังนั้น เมื่อเราชั่งน้ำหนักของวัตถุในของเหลวจะน้อยกว่าเมื่อชั่งในอากาศ ดังภาพ เนื่องจากของแข็งเมื่ออยู่ในของเหลวจะเกิดแรงดันจากของเหลวกระทำกับวัตถุส่วนที่จม ซึ่งก็คือ แรงพยุงนั่นเอง

ภาพ การเปรียบเทียบน้ำหนักของวัตถุ เมื่อชั่งในน้ำกับชั่งในอากาศ

(ที่มา: หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานวิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ 5, หน้า 16)

หลักอาร์คิมิดีส

อาร์คิมิดีส (Archimedes) นักปราชญ์ชาวกรีกได้ศึกษาเกี่ยวกับขนาดของแรงที่เกิดขึ้น ในของเหลวที่กระทำต่อวัตถุที่จมอยู่ในของเหลว และสรุปเป็นหลักการเกี่ยวกับแรงพยุงไว้ว่า “**น้ำหนักวัตถุที่หายไปเมื่อขังในของเหลว จะเท่ากับน้ำหนักของของเหลวที่มีปริมาตรเท่ากับปริมาตรวัตถุส่วนที่จม**”

ขนาดของแรงพยุง = ขนาดน้ำหนักของของเหลวที่ถูกวัตถุแทนที่

สมการที่ใช้ในการคำนวณหาแรงพยุงได้ ดังนี้

$$\vec{F}_B = \rho V g$$

ρ อ่านว่า โร คือ ความหนาแน่นของของเหลว มีหน่วยเป็น กิโลกรัมต่อลูกบาศก์ เมตร (kg/m^3)

V คือ ปริมาตรของของเหลวที่ถูกแทนที่ มีหน่วยเป็น ลูกบาศก์เมตร (m^3)

g คือ ความเร่งเนื่องจากแรงโน้มถ่วงของโลก มีหน่วยเป็น เมตร/วินาที² (m/s^2)

$\vec{F}_B$ คือ ขนาดของแรงพยุง มีหน่วยเป็น นิวตัน (N)

เรามาดูตัวอย่างการคำนวณ
ในหน้าถัดไปกันนะคะ

ตัวอย่างโจทย์

แท่งโลหะอันหนึ่งเมื่อชั่งในอากาศ มีน้ำหนัก 15.69 นิวตัน เมื่อนำแท่งโลหะไปชั่งในขณะ จมอยู่ในน้ำ อ่านค่าได้ 13.53 นิวตัน จงหาปริมาตรของแท่งโลหะ (กำหนดให้น้ำมีความหนาแน่นเท่ากับ 1.0×10^3 กิโลกรัมต่อลูกบาศก์เมตร และความเร่งเนื่องจากแรงโน้มถ่วงของโลก เท่ากับ 9.8 เมตรต่อวินาที²)

สิ่งที่โจทย์กำหนดให้

- ก. แท่งโลหะมีน้ำหนัก 15.69 นิวตัน
- ข. แท่งโลหะชั่งในน้ำหนัก 13.53 นิวตัน
- ค. ความหนาแน่นของน้ำเท่ากับ 1.0×10^3 กิโลกรัมต่อลูกบาศก์เมตร
- ง. ความเร่งเนื่องจากแรงโน้มถ่วงของโลก เท่ากับ 9.8 เมตร/วินาที²

สิ่งที่ต้องการหา

- ก. แรงพยุงที่น้ำกระทำต่อแท่งโลหะ
- ข. ปริมาตรของแท่งโลหะ

วิธีทำ

- ก. หาแรงพยุงของน้ำที่กระทำต่อแท่งโลหะ

สูตรคำนวณ แรงพยุง = น้ำหนักวัตถุที่ชั่งในอากาศ - น้ำหนักวัตถุที่ชั่งในของเหลว

แทนค่า $15.69 - 13.53 = 2.16$ นิวตัน

ตอบ แรงพยุงของน้ำที่กระทำต่อแท่งโลหะ = 2.16 นิวตัน

- ข. หาปริมาตรของแท่งโลหะ

สูตรคำนวณ $\vec{F}_B = \rho V g$

แทนค่า $2.16 = 1.0 \times 10^3 \times V \times 9.8$

$V = 0.0002204$ ลูกบาศก์เมตร หรือ 2204×10^{-7} ลูกบาศก์เมตร

ตอบ ปริมาตรของแท่งโลหะ = 2204×10^{-7} ลูกบาศก์เมตร

เป็นยังไงบ้าง ไม่ยากเลย
ใช่ไหมครับ

ดังนั้น แรงพยุงหรือแรงลอยตัวของของเหลวกระทำต่อวัตถุมีขนาดเท่ากับน้ำหนักของ ของเหลวที่มีปริมาตร เท่ากับปริมาตรของวัตถุส่วนที่จมอยู่ในของเหลว สรุปได้ดังนี้

1. วัตถุที่มีความหนาแน่นมากกว่าของเหลว จะจมในของเหลว
2. วัตถุที่มีความหนาแน่นเท่ากับของเหลว จะลอยปริ่มในของเหลว
3. วัตถุที่มีความหนาแน่นน้อยกว่าของเหลว จะลอยในของเหลว

หลักการเรื่องแรงพยุงที่พบเห็นโดยทั่วไปในชีวิตประจำวัน เช่น น้ำแข็งลอยเหนือผิวน้ำ เรือ ท่อนลอยบนผิวน้ำ เรือดำน้ำ การปล่อยโคมลอยหรือบอลลูน การดำรงชีวิตของปลาในน้ำ เป็นต้น

ภาพ ตัวอย่างแรงพยุงที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน

(ที่มา : <http://www.google.co.th/search?q=แรงลอยตัว&hl>)

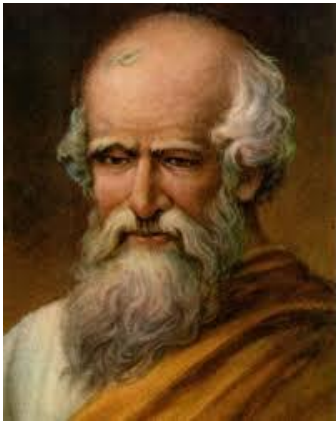
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงพยุงหรือแรงลอยตัวของของเหลว มีปัจจัยที่ทำให้เกิดแรงพยุงมากหรือน้อยได้แก่

1. ชนิดของวัตถุ วัตถุแต่ละชนิดจะมีความหนาแน่นแตกต่างกัน เช่น เหล็ก ไม้ พลาสติกที่มีมวลเท่ากัน เหล็กจะมีความหนาแน่นมากกว่าไม้ และไม้มีความหนาแน่นมากกว่าพลาสติก ซึ่งถ้าวัตถุมีความหนาแน่นมากจะจมลงไปในของเหลวมาก
2. ชนิดของของเหลว ของเหลวแต่ละชนิดมีความหนาแน่นต่างกัน เช่น น้ำบริสุทธิ์มีความหนาแน่นมากกว่าเอทิลแอลกอฮอล์และน้ำมันเบนซิน เป็นต้น ซึ่งของเหลวที่มีความหนาแน่นมากจะมีแรงพยุงมาก
3. ขนาดของวัตถุ ขนาดของวัตถุจะส่งผลต่อปริมาตรที่จมลงไปในของเหลว ซึ่งถ้าวัตถุมีขนาดใหญ่ จะมีปริมาตรที่จมลงไปในของเหลวมาก ทำให้แรงพยุงมีค่ามากด้วย

ความรู้เพิ่มเติม

อาร์คิมิดีส (Archmedes)

ชื่อ อาร์คิมิดีส (Archmedes)

เกิด ก่อน คริสตศักราช 287 ปี สถานที่เกิดซิราคิว ในเกาะซิซิลี

การศึกษา จากนครครอเล็กซานเดรียประเทศอียิปต์

ผลงาน

ค้นพบหลักของคานาคานั่ง การหาสมมูล การลอยการจม
ของวัตถุ การหาขนาดทรงกลม ทรงกระบอก ทรงสี่เหลี่ยม ขนม
เปียกปูน กรวย

ถึงแก่กรรม ก่อนคริสตศักราช 323 ที่ซิราคิว

ประวัติโดยย่อ

อาร์คิมิดีสได้ศึกษาค้นคว้าและพบหลักของคานาคานั่ง ประดิษฐ์ลูกรอกที่ใช้ผ่อนแรงในปัจจุบัน สิ่งที่ทำให้อาร์คิมิดีสมีชื่อเสียงมาก คือ การตั้งกฎความถ่วงจำเพาะของวัตถุ ซึ่งมีที่มาจากการที่กษัตริย์เฮียโรทรงสงสัยว่า มงกุฎทองของพระองค์ถูกเจือจางเงินเข้าไปด้วยหรือเปล่า จึงให้อาร์คิมิดีสคิดวิธีตรวจสอบโดยไม่ต้องหลอมเหลวมงกุฎ ในขณะที่เขาคิดไม่ตกอยู่นั้น เขาจึงไปอาบน้ำ เมื่อเขาก้าวลงไปในอ่างที่มีน้ำอยู่เต็ม น้ำก็ล้นออกมา เขาจึงเกิดความคิดที่จะแก้ปัญหามงกุฎนั้นและร้องออกมาว่า " ยูเรกา ๆ " แปลว่า ฉันรู้แล้ว อาร์คิมิดีสจึงนำมงกุฎและทองแท่งซึ่งต้องมีน้ำหนักเท่ากันจุ่มลงในถ้วยที่มีน้ำเต็ม เขาพบว่ามงกุฎทองมีน้ำออกมามากกว่าทองแท่ง ทำให้ทราบวามงกุฎไม่ได้ทำจากทองบริสุทธิ์แต่ถูกปนด้วยเงินและอื่นๆด้วยจึงมีน้ำหนักมากกว่าทองแท่งบริสุทธิ์ เขาจึงตั้งกฎว่า " น้ำหนักของวัตถุที่หายไปใต้น้ำจะเท่ากับน้ำหนักของน้ำที่ถูกวัตถุนั้นแทนที่ " เมื่อเกิดสงครามทหารโรมันล้อมเมืองซิราคิวส์ อาร์คิมิดีสใช้กระจกเว้ารวมแสงอาทิตย์ส่องไปยังเรือของโรมัน เรือของโรมันถูกเผาเป็นจำนวนมาก เมื่อทหารโรมันบุกเข้ามาที่ซิราคิวส์ มาร์เซลลัสแม่ทัพฝ่ายโรมันสั่งห้ามทหารไม่ให้ฆ่าอาร์คิมิดีส เนื่องจากเลื่อมใสในความสามารถของเขา แต่เมื่อทหารนายหนึ่งบุกเข้าไปพบอาร์คิมิดีสกำลังคิดปัญหาอยู่จึงถามหาคนชื่ออาร์คิมิดีสโดยไม่รู้จักอาร์คิมิดีสซึ่งกำลังหมกมุ่นอยู่กับการคิดปัญหาจึงบอกห้ามทหารทำเสียงรบกวน ทหารผู้นั้นโมโหมากจึงสังหารชีวิตของเขาเสีย มาร์เซลลัสจึงสร้างอนุสรณ์บนหลุมฝังศพของเขาเพื่อเป็นการระลึกถึงอาร์คิมิดีส

(ที่มา: <http://www.thaigoodview.com/library/studentshow/st2545/5-5/no31/archimedes.htm>)

ใบกิจกรรมการทดลอง เรื่อง แรงลอยตัว

จุดประสงค์การทดลอง

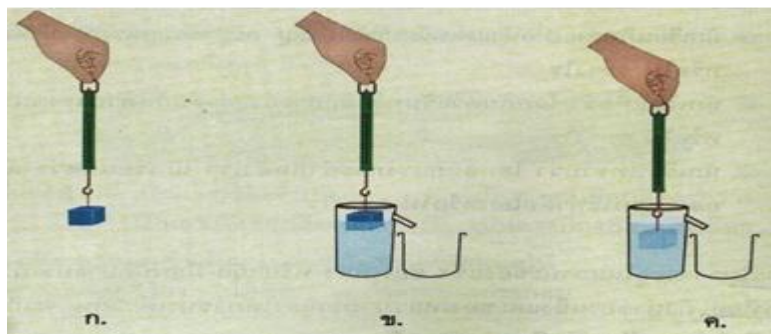
เพื่อศึกษาแรงลอยตัวที่กระทำต่อวัตถุ

อุปกรณ์ในการทดลอง

รายการ	จำนวนต่อกลุ่ม
1. ดินน้ำมัน	1 ก้อน
2. เชือก ยาว 30 cm	1 เส้น
3. เครื่องชั่งสปริง	1 เครื่อง
4. ปีกเกอร์ 250 ml	1 ใบ
5. ถ้วยยูเรกา	1 ใบ

วิธีการทดลอง

- นำปลายเชือกข้างหนึ่งผูกก้อนดินน้ำมัน ปลายเชือกที่เหลือผูกคล้องกับตะขอเครื่องชั่งสปริง ชั่งน้ำหนักของดินน้ำมันขณะอยู่ในอากาศ ดังภาพ ก. สังเกตและบันทึกผล
- ใช้เครื่องชั่งสปริงชั่งน้ำหนักดินน้ำมันขณะจุ่มอยู่ในน้ำครึ่งก้นดังภาพ ข. สังเกตและบันทึกผล
- ใช้เครื่องชั่งสปริงชั่งน้ำหนักดินน้ำมันขณะจุ่มอยู่ในน้ำทั้งก้นดังภาพ ค. สังเกตและบันทึกผล

ที่มา : [https:// www.neutron.rmutphysics.com/news/index.php?option](https://www.neutron.rmutphysics.com/news/index.php?option)

ตารางบันทึกผลการทดลอง

การทดลอง	น้ำหนัก (N)
น้ำหนักดินน้ำมัน เมื่อชั่งในอากาศ	
น้ำหนักดินน้ำมัน ขณะจุ่มครึ่งก้อน	
น้ำหนักดินน้ำมัน ขณะจุ่มทั้งก้อน	

สรุปผลการทดลอง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เป็นยังไงบ้าง ไม่ยากเลย
ใช่ไหมครับ

คำถามหลังการทดลอง

1. น้ำหนักก้อนดินน้ำมันที่ชั่งในอากาศ และชั่งในน้ำเท่ากันหรือไม่ เพราะเหตุใด

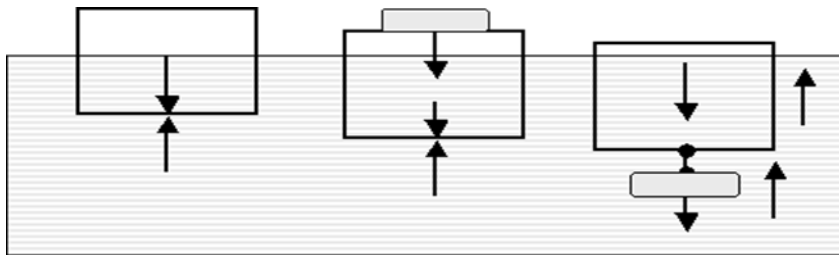
.....

.....

2. จากการเปรียบเทียบน้ำหนักของน้ำที่ล้นออกมา กับผลต่างของน้ำหนักก้อนดินน้ำมัน เมื่อชั่งในอากาศกับชั่งขณะอยู่ในน้ำจะมีข้อสรุปได้อย่างไร

.....

.....

เสร็จแล้วเราไปแบบฝึกหัด
กันต่อเลยครับ

แบบฝึกหัด

เรื่อง แรงพยุงของของเหลว

ตอนที่ 1 คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ถูกและทำเครื่องหมาย ✗

หน้าข้อความที่ผิด

- ..... 1. แรงพยุงหรือแรงลอยตัว (Bouyant force) หมายถึง แรงที่ของเหลวช่วยพยุงวัตถุไว้ไม่ให้จมลงไปในของเหลว มีขนาดขึ้นอยู่กับความหนาแน่นของของเหลวนั้นและปริมาตรส่วนที่จมลงไปในของเหลว
  - ..... 2. เมื่อวัตถุลอยในของเหลวแสดงว่าวัตถุมีความหนาแน่นมากกว่าของเหลว
  - ..... 3. เมื่อวัตถุลอยปริมาตรส่วนของของเหลวแสดงว่าวัตถุมีความหนาแน่นเท่ากับของเหลว
  - ..... 4. เมื่อวัตถุจมอยู่ในของเหลวแสดงว่าวัตถุมีความหนาแน่นมากกว่าของเหลว
  - ..... 5. แรงพยุง = น้ำหนักวัตถุที่ชั่งในอากาศ – น้ำหนักวัตถุที่ชั่งในของเหลว
  - ..... 6. ขนาดของแรงพยุง = ขนาดน้ำหนักของของเหลวที่ถูกวัตถุแทนที่
  - ..... 7. ผู้ที่ค้นพบหลักการลอยและการจมของวัตถุคือ เซอร์ ไอแซค นิวตัน
  - ..... 8. หลักการของอาร์คิมิดีส (Archimedes principle) กล่าวว่า เมื่อหย่อนวัตถุลงไปในน้ำปริมาตรของน้ำส่วนที่ล้นออกมาน้อยกว่าปริมาตรของวัตถุนั้นที่เข้าไปแทนที่
  - ..... 9. ปัจจัยที่ทำให้เกิดแรงพยุงมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับ ชนิดของวัตถุ ชนิดของของเหลวและขนาดของวัตถุ
  - ..... 10. หลักการของแรงพยุงมนุษย์สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในเรื่อง การต่อเรือ การสร้างเรือรบ
- เสื่อชูชีพ เป็นต้น

แบบทดสอบ หลังเรียน ชุดการเรียนรู้ที่

9

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1. ความหมายของแรงพยุงของของเหลว
  - ก. แรงที่วัตถุในของเหลวพยุงตัว
  - ข. แรงที่วัตถุในของเหลวออกแรงต้านของเหลว
  - ค. แรงที่ของเหลวพยุงวัตถุในของเหลว
  - ง. แรงที่ของเหลวพยุงน้ำหนักของของเหลวที่กระทำต่อวัตถุ
2. วัตถุ A ลอยน้ำได้แสดงว่า A มีลักษณะอย่างไร
  - ก. วัตถุ A มีความหนาแน่นน้อยกว่าน้ำ
  - ข. วัตถุ A มีความหนาแน่นมากกว่าน้ำ
  - ค. วัตถุ A มีปริมาตรมากกว่าน้อยกว่าน้ำ
  - ง. วัตถุ A มีปริมาตรเท่ากับน้ำ
3. ชั่งวัตถุ B ในอากาศหนัก 60 นิวตัน ถ้านำวัตถุ B ไปชั่งในน้ำ วัตถุ B ในน้ำจะหนัก 0 นิวตัน แสดงว่าวัตถุ B มีสภาพอย่างไร
  - ก. วัตถุ B จมน้ำ
  - ข. วัตถุ B ลอยน้ำ
  - ค. วัตถุ B ลอยปริมน้ำ
  - ง. ถูกทั้งข้อ ข. และ ค.
4. ไม้ท่อนหนึ่งซึ่งในอากาศหนัก 80 นิวตัน เมื่อนำไม้ท่อนนี้ใส่ลงไปในน้ำจะลอยน้ำได้ แรงพยุงของน้ำที่กระทำต่อท่อนไม้เป็นเท่าไร
  - ก. 80 นิวตัน
  - ข. ระหว่าง 0 – 80 นิวตัน
  - ค. น้อยกว่า 0 – 80 นิวตัน
  - ง. 0 นิวตัน
5. นำไข่ไก่ 1 ฟอง ใส่ลงในน้ำ ไข่จะจมน้ำ แต่เมื่อเติมเกลือแกงลงไปให้น้ำหลาย ๆ ช้อน จะทำให้ไข่ลอยขึ้นมาข้อใดอธิบายปรากฏการณ์นี้ถูกต้อง
  - ก. เกลือเพิ่มปริมาตรของน้ำทำให้ไข่ลอยน้ำได้
  - ข. น้ำเกลือจะดูดน้ำจากไข่ทำให้ไข่มีน้ำหนักลดลง
  - ค. น้ำเกลือมีความหนาแน่นน้อยกว่าน้ำจึงมีแรงพยุงมากขึ้น
  - ง. น้ำเกลือมีความหนาแน่นมากกว่าความหนาแน่นของไข่ไก่

6. ค่าของวัตถุในข้อใดจะเปลี่ยนแปลงไปตามแรงโน้มถ่วงของโลก

- ก. น้ำหนัก
- ข. มวลสาร
- ค. ปริมาตร
- ง. ความหนาแน่น

7. ข้อใดไม่ใช่ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงพยุง

- ก. ปริมาตรของของเหลว
- ข. ชนิดของของวัตถุ
- ค. ชนิดของของเหลว
- ง. ขนาดของวัตถุ

8. ข้อใดไม่สามารถอธิบายโดยใช้หลักอาร์คิมิดีส

- ก. เรือ เรือรบ
- ข. บอลลูก รถเล่นบนถนน
- ค. ปลาในน้ำ ทุ่นลอยน้ำ
- ง. น้ำแข็งลอยน้ำ นักบินในอากาศ

9. หินก้อนหนึ่งซึ่งในอากาศหนัก 35.7 นิวตัน และซึ่งในน้ำหนัก 26.9 นิวตัน จงหาแรงพยุง ของน้ำที่กระทำต่อก่อนหินมีค่าไร

- ก. 5.8 นิวตัน
- ข. 8.8 นิวตัน
- ค. 9.8 นิวตัน
- ง. 10.8 นิวตัน

10. แท่งเหล็กอันหนึ่งมีน้ำหนัก 12.69 นิวตัน เมื่อซึ่งในอากาศ ถ้านำแท่งเหล็ก ไปซึ่งในขณะจมอยู่ในน้ำ เครื่องซึ่งอ่านค่าได้ 7.5 นิวตัน จงหาปริมาตรของแท่งเหล็ก (กำหนดให้น้ำมีความหนาแน่นของน้ำเท่ากับ 1.0×10^3 กิโลกรัม/เมตร³ ความเร่งเนื่อง จากแรงโน้มถ่วงของโลก เท่ากับ 10 เมตร/วินาที²)

- ก. 519×10^{-6} ลูกบาศก์เมตร
- ข. 619×10^{-6} ลูกบาศก์เมตร
- ค. 751×10^{-6} ลูกบาศก์เมตร
- ง. 853×10^{-6} ลูกบาศก์เมตร

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.
- ประดับ นาคแก้ว และดาวัลย์ เสริมบุญสุข. (2551). **หนังสือเรียนวิทยาศาสตร์ ม. 3**. กรุงเทพฯ : แม็ค.
- พัฒนาคุณภาพวิชาการ. (2555). **สถาบัน. คู่มือครูวิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3**. กรุงเทพฯ : พัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- ศรีลักษณ์ ผลวัฒน์และคณะ. (2555). **หนังสือเรียนวิทยาศาสตร์ ม.3**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิมิตวิทยา.
- ส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2556). **สถาบัน. คู่มือรายวิชาพื้นฐานวิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ 5 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เล่ม 1**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ : สกสค.
- สุรางค์ เปรมมาตุนและวรัญญา วงศ์สุวรรณ. (2556). **คู่มือครูวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3**. กรุงเทพฯ : บริษัท พี.เอ็น.เค แอนด์ สกายพริ้นติ้งส์.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- แรงชนิดต่าง ๆ ที่ควรรู้จัก. สืบค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2559, จาก [http:// www.maceducation.com/ e-knowledge/2432210110/14.htm](http://www.maceducation.com/e-knowledge/2432210110/14.htm)
- แรงลอยตัว. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก : <http://www.google.co.th/search?q=แรงลอยตัว&hl>. (สืบค้นข้อมูลเมื่อ 15 ธันวาคม 2559).

กระดาษคำตอบแบบทดสอบ
ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง
เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่
รายวิชา วิทยาศาสตร์พื้นฐาน รหัส ว23101
ชุดที่ 9 แรงลอยตัว

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว แล้วกากบาท × ลงใน ☐

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....											
ข้อ	ก	ข	ค	ง	ถูก/ผิด	ข้อ	ก	ข	ค	ง	ถูก/ผิด
1						6					
2						7					
3						8					
4						9					
5						10					
รวม					สอบได้						
					เต็ม						

เฉลย แบบทดสอบ ก่อนเรียน

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง

เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่

รายวิชา วิทยาศาสตร์พื้นฐาน รหัส ว23101

ชุดที่ 9 แรงพยุงของของเหลว

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

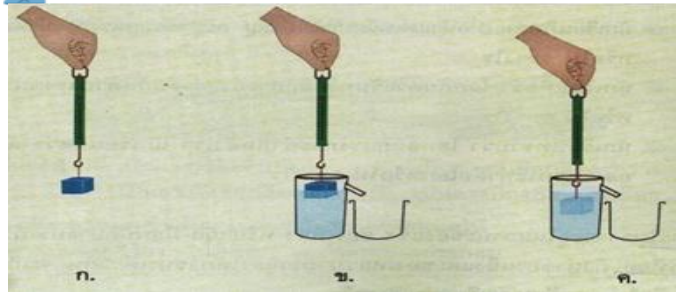
คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว แล้วกากบาท × ลงใน ☐

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....											
ข้อ	ก	ข	ค	ง	ถูก/ผิด	ข้อ	ก	ข	ค	ง	ถูก/ผิด
1			×			6				×	
2	×					7	×				
3				×		8		×			
4	×					9		×			
5	×					10	×				
รวม					สอบได้						
					เต็ม						

เฉลย

ตารางบันทึกผลการทดลอง

การทดลอง	น้ำหนัก (N)
น้ำหนักดินน้ำมัน เมื่อชั่งในอากาศ	4.8
น้ำหนักดินน้ำมัน ขณะจมน้ำครึ่งก้อน	4.5
น้ำหนักดินน้ำมัน ขณะจมน้ำทั้งก้อน	4.2

คำถามท้ายการทดลอง

1. น้ำหนักดินน้ำมันที่ชั่งในอากาศ และชั่งในน้ำเท่ากันหรือไม่ เพราะเหตุใด

น้ำหนักดินน้ำมันที่ชั่งในอากาศและในน้ำไม่เท่ากัน เพราะมีแรงเนื่องจากของเหลวกระทำต่อวัตถุ

2. จากการเปรียบเทียบน้ำหนักของน้ำที่ล้นออกมา กับผลต่างของน้ำหนักดินน้ำมัน เมื่อชั่งในอากาศกับชั่งขณะอยู่ในน้ำจะมีข้อสรุปได้อย่างไร

น้ำหนักของน้ำที่ล้นออกมามีค่าใกล้เคียงกับน้ำหนักของดินน้ำมันที่หายไปเมื่อชั่งในน้ำ

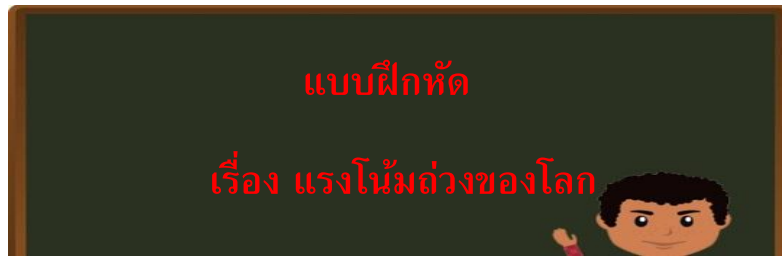
สรุปผลการทดลอง

.....จากการทดลองพบว่า น้ำหนักของดินน้ำมันเมื่อชั่งในอากาศจะมีค่ามากที่สุด
รองลงมาคือน้ำหนักดินน้ำมันเมื่อชั่งขณะจมน้ำครึ่งก้อน และน้ำหนักของดินน้ำมันเมื่อชั่งขณะจมน้ำทั้งก้อน
จะมีค่าน้อยที่สุด เนื่องจากในน้ำมีแรงที่มากกระทำต่อวัตถุ และเมื่อนำน้ำที่ล้นออกมาจากถ้วยยูเรกาไปชั่ง
น้ำหนักเปรียบเทียบกับน้ำหนักของดินน้ำมันที่หายไปทั้งแบบจมน้ำครึ่งก้อนและจมน้ำทั้งก้อน
พบว่า น้ำหนักของน้ำที่ล้นและน้ำหนักของดินน้ำมันส่วนที่หายไปเมื่อชั่งในน้ำมีค่าใกล้เคียงกัน
ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าขนาดของแรงที่มากกระทำต่อวัตถุในของเหลวมีค่าเท่ากับขนาด
น้ำหนักของของเหลวที่ถูกวัตถุแทนที่.....

แรงพยุงจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับ...

ชนิดของวัตถุ ขนาดของวัตถุ น้ำหนักของวัตถุ

ตอนที่ 1 คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ถูกต้องและทำเครื่องหมาย ✗ หน้าข้อความที่ผิด

- ✓ 1. แรงพยุงหรือแรงลอยตัว (Bouyant force) หมายถึง แรงที่ของเหลวช่วยพยุงวัตถุไว้ไม่ให้จมลงไปในของเหลว มีขนาดขึ้นอยู่กับความหนาแน่นของของเหลวนั้นและปริมาตรส่วนที่จมลงไปในของเหลว
- ✗ 2. เมื่อวัตถุลอยในของเหลวแสดงว่าวัตถุมีความหนาแน่นมากกว่าของเหลว
- ✓ 3. เมื่อวัตถุลอยปริมาตรส่วนของของเหลวแสดงว่าวัตถุมีความหนาแน่นเท่ากับของเหลว
- ✓ 4. เมื่อวัตถุจมอยู่ในของเหลวแสดงว่าวัตถุมีความหนาแน่นมากกว่าของเหลว
- ✓ 5. แรงพยุง = น้ำหนักวัตถุที่ชั่งในอากาศ - น้ำหนักวัตถุที่ชั่งในของเหลว
- ✓ 6. ขนาดของแรงพยุง = ขนาดน้ำหนักของของเหลวที่ถูกวัตถุแทนที่
- ✗ 7. ผู้ที่ค้นพบหลักการลอยและการจมของวัตถุคือ เซอร์ ไอแซค นิวตัน
- ✗ 8. หลักการของอาร์คิมิดีส (Archimedes principle)กล่าวไว้ว่า เมื่อหย่อนวัตถุลงในน้ำปริมาตรของน้ำส่วนที่ล้นออกมาน้อยกว่าปริมาตรของวัตถุนั้นที่เข้าไปแทนที่
- ✓ 9. ปัจจัยที่ทำให้เกิดแรงพยุงมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับชนิดวัตถุชนิดของของเหลวและขนาดของวัตถุ
- ✓ 10. หลักการของแรงพยุงมนุษย์สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในเรื่อง การต่อเรือ การสร้างเรือแพเสื้อชูชีพ เป็นต้น

เฉลยแบบทดสอบ หลังเรียน

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง

เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่

รายวิชา วิทยาศาสตร์พื้นฐาน รหัส ว23101

ชุดที่ 9 แรงพยุงของของเหลว

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว แล้วกากบาท × ลงใน ☐

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....											
ข้อ	ก	ข	ค	ง	ถูก/ผิด	ข้อ	ก	ข	ค	ง	ถูก/ผิด
1			X			6	X				
2	X					7	X				
3				X		8		X			
4	X					9		X			
5				X		10	X				
รวม					สอบได้						
					เต็ม						

